

Haninge kommun

Granskning av kommunens arbete ur
ett barnperspektiv

Building a better
working world

Innehåll

Innehåll	0
Sammanfattning	1
1 Inledning.....	1
1.1 Bakgrund.....	1
1.2 Syfte.....	1
1.3 Avgränsningar	1
1.4 Ansvariga styrelser/nämnder	1
1.5 Revisionskriterier.....	2
1.6 Metod.....	2
2 Barnkonventionen.....	3
2.1 Den nationella strategin och kommunernas roll och ansvar.....	3
3 Barnperspektivet i styrningen	3
3.1 Kommunövergripande	3
3.2 Kommunstyrelsen	4
3.3 Grund- och förskolenämnden	6
3.4 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden	7
3.5 Kultur- och fritidsnämnden.....	7
3.6 Stadsbyggnadsnämnden.....	9
3.7 Socialnämnden	10
3.8 Södertörns upphandlingsnämnd.....	11
3.9 Södertörns överförmyndarnämnd.....	12
3.10 Äldrenämnden.....	13
4 Barnperspektivet i verksamheten	14
4.1 Kommunstyrelsens förvaltning	14
4.2 Utbildningsförvaltningen	14
4.3 Kultur- och fritidsförvaltningen	16
4.4 Stadsbyggnadsförvaltningen	16
4.5 Socialförvaltningen.....	17
4.6 Södertörns överförmyndarenhet.....	17
4.7 Södertörns upphandlingsenhet.....	18
4.8 Äldreförvaltningen	19
5 Slutsatser.....	19
5.1 Bedömning.....	22

Sammanfattning

EY har på uppdrag av kommunens revisorer gjort en granskning av kommunens arbete ur ett barnperspektiv. Granskningens syfte har varit att belysa och bedöma i vilken utsträckning kommunstyrelsens och samtliga nämnders arbete följer de intentioner om barns rättigheter som anges i barnkonventionen samt i kommunens egna mål.

Kommunfullmäktige har beslutat om ett antal mål som involverar barn och unga. Det finns även styrdokument som speglar barnkonventionens innehåll och strategier som betonar dess vikt i kommunens arbete. Samtliga nämnder förutom de gemensamma nämnderna har skapat strategier utifrån målet "barn och ungdomar ska må bra och känna framtidstro". Överförmyndarnämnden saknar mål med specifik bäring på barn och unga. Kommunstyrelsens förvaltning har under ett antal år arbetat med att förankra barnperspektivet hos chefer och förtroendevalda. Forum för påverkan och samverkan finns i olika former, och ett stort antal kanaler finns för input från barn och unga.

Sammantaget bedrivs ett arbete i förvaltningarna som har barns bästa i åtanke. I de verksamheter som möter barn och unga i stor utsträckning, finns en medvetenhet och ett arbetssätt som tar hänsyn till barns olika villkor och förutsättningar, utifrån både lagstiftning och styrdokument. Det är positivt att även verksamheter som inte dagligen möter barn och unga, såsom äldreförvaltningen och stadsbyggnadsförvaltningen, har rutiner och aktiviteter för att införliva ett barnperspektiv i sin verksamhet.

Granskningen visar att det idag saknas en samlad utbildningsinsats i barnkonventionens innehåll, men flera fortbildningsinsatser i olika verksamheter fångar upp barnperspektivet. Kommunstyrelsens förvaltning har tillsammans med Nacka och Botkyrka kommun utvecklat en utbildning, som hittills genomgått av 15 fritidsledare i kommunen. Flera yrkesgrupper planeras att genomgå utbildningen, vilket bedöms som positivt.

Uppföljning ur ett barnperspektiv ser olika ut i verksamheterna och sker med olika grad av systematik. Mer omfattande analyser sker i de verksamheter som arbetar dagligen med barn och unga. Vissa analyser har ett uttalat barnrättsperspektiv, medan andra anknyter till det i innehåll i olika utsträckning. Det uttrycks en förbättringspotential i systematiken avseende uppföljning och analys utifrån barnkonventionen och hur den tillgodoses, samt avseende hur väl indikatorerna för att mäta måluppfyllelse utifrån ett barnperspektiv är anpassade efter de olika verksamheterna. Det varierar i vilken utsträckning genomförda aktiviteter synliggörs i uppföljningen och fångas av indikatorerna.

Sammanfattningsvis bedömer vi att utveckling skett på vissa områden sedan föregående granskning. Arbetet med ungdomsråd och ungdomsfullmäktige fortgår och en del finns en tanke om en gemensam utbildningsinsats tillsammans med Botkyrka och Nacka. Dock kvarstår rekommendationen om att utveckla sätt att mäta måluppfyllelsen för mål kopplade till barns bästa.

Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen ger vi kommunstyrelsen följande rekommendationer:

- Intensifiera arbetet med att utveckla indikatorerna för att synliggöra måluppfyllelse kopplat till barns bästa.
- Utveckla och förtydliga samverkan mellan förvaltningarna utifrån barnkonventionen. Barnperspektivet omsätts både centralt och ute i verksamheterna, men det saknas en systematisk samordning och uppföljning.
  - Fortsätt utveckla den gemensamma utbildning som påbörjats i samarbete med Botkyrka och Nacka kommun.

- Kartlägg vilka metoder och arbetssätt som kan nyttjas kommunövergripande utifrån ett barnperspektiv, t.ex. avseende barnkonsekvensanalyser som ett led i uppföljningen.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Barn och ungas livsvillkor påverkas i mångt och mycket av beslut som fattas i kommunen. Skola, fritid, samhällsplanering och social omsorg är några av de verksamheter som har stor inverkan på barns och ungas vardag. I FN:s barnkonvention finns en universell definition av barns mänskliga rättigheter. Sverige ratificerade barnkonventionen 1990.

I Haninge kommuns mål och budget för 2015 framgår att FN:s barnkonvention ska präglade kommunens olika verksamheter. Arbetet ska särskilt inriktas mot barns rätt till kunskap, delaktighet och inflytande samt rätt till god psykisk hälsa och miljö.

Revisionen genomförde en granskning år 2011 av kommunens arbete med barnkonventionen, av vilken det framkom ett antal brister. Med anledning av detta har revisionen beslutat genomföra en uppföljande granskning.

1.2 Syfte

Granskningens syfte är att belysa och bedöma i vilken utsträckning kommunstyrelsens och samtliga nämnders arbete följer de intentioner om barns rättigheter som anges i barnkonventionen samt kommunens egna mål.

För att uppnå syftet med granskningen besvaras följande delfrågor:

- Vilka mål, uppdrag, riktlinjer har fastställts med bäring på barnens roll? Och att barnkonventionen tillgodoses?
- Hur mäter nämnderna måluppfyllelse för dessa mål, uppdrag och riktlinjer?
- Utbildas personalen i barnkonventionen och dess innehåll?
- Hur tar nämnd/förvaltning reda på vad som är bäst för barn i planeringen av verksamheten? Görs systematiska konsekvensanalyser utifrån ett barnperspektiv?
- Hur tas unga som resurs tillvara i beslutsfattandet?
- Vilka brukarundersökningar eller andra verktyg för input är riktade till barn?
- Hur tar nämnd/förvaltning hänsyn till de olika livsvillkor som barn kan ha beroende på kön, etnisk tillhörighet, funktionshinder, socioekonomiska förutsättningar, kulturell bakgrund och liknande?
- Hur inhämtas och beaktas barns och ungas synpunkter vid myndighetsutövning inom förskola, skola och socialtjänst, kultur och fritid?
- Hur ser samverkan ut med andra aktörer såsom polis, åklagare och andra myndigheter?

1.3 Avgränsningar

Granskningen är av uppföljande karaktär och syftar till att ge en bedömning på kommunövergripande nivå hur arbetet fortlöpt sedan granskningen 2011. Därmed ges inga nämndspecifika rekommendationer.

1.4 Ansvariga styrelser/nämnder

Granskningen omfattar kommunstyrelsen och samtliga nämnder med undantag för valnämnden.

1.5 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder som används i granskningen för analyser, slutsatser och bedömningar. Denna granskning utgår i huvudsak från följande revisionskriterier:

- FN:s barnkonvention
- Propositionen 2009/10:232 *Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige*
- Kommunens Mål och budget 2015-16

1.6 Metod

Granskningen har skett genom en genomgång av relevanta styrdokument samt intervjuer. Intervjuer har genomförts med tjänstemän vid kommunstyrelsens förvaltning (inklusive överförmyndarenheten och upphandlingsenheten), kultur- och fritidsförvaltningen, socialförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen, äldreförvaltningen och utbildningsförvaltningen.

2 Barnkonventionen

Barnkonventionen handlar om staters ansvar för barns rättigheter. När Sverige ratificerade konventionen år 1990 följdes det av en skyldighet att också utveckla strategier för att omsätta den i praktiken. Regeringen är ytterst ansvarig men även riksdagen, kommuner, landsting och statliga myndigheter har fullt ansvar för att inom sina befogenheter främja och skydda barnets rättigheter enligt de internationella åtaganden som finns.

Alla personer under 18 år räknas enligt konventionen som barn. Ibland använder myndigheter kategoriseringen barn, ca.0-12 år och unga, ca.13-18 år (eller upp till 20 år) för att synliggöra de olika livsfaser som det innebär att vara i endera kategorin.

Barnkonventionen uttrycker ett förhållningssätt till barn som sätter barnet i fokus vid beslut eller åtgärder som kan beröra ett enskilt barn eller en grupp barn. Detta barnperspektiv innebär att inför ett beslut eller en åtgärd ska ansvarig beslutsfattare överväga om det berör barnet eller barnen och i så fall på vilket sätt. Att anamma ett barnperspektiv handlar både om attityder, kunskap och arbetssätt. Det speglar synen på barn som fullvärdiga medborgare och kompetenta individer som ska bemötas med respekt i alla sammanhang. Om åtgärden eller beslutet bedöms få konsekvenser för barnet eller barnen ska hänsyn tas till de mänskliga rättigheter som barn har enligt bl.a. barnkonventionen. Att på så sätt säkerställa barnets rättigheter i åtgärder eller vid beslut som rör barn innebär att ha ett barnrättsperspektiv.

2.1 Den nationella strategin och kommunernas roll och ansvar

I *Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige (2009)* stadgas nationella principer som utgör grundläggande förutsättningar för att kunna stärka barnets rättigheter. Där betonas bland annat att beslutsfattare och olika yrkesgrupper måste ha kunskap om barns levnadsvillkor och hur barnets rättigheter ska omsättas i beslut, vilket fordrar lämplig kompetensutveckling. Barn ska ges förutsättningar att uttrycka sina åsikter i frågor som rör dem och åtgärder som rör barn bör följas upp ur ett barnrättsperspektiv. Samverkan mellan olika aktörer och verksamheter betonas. Strategin ska vara en utgångspunkt för offentliga aktörer på statlig och kommunal nivå som i sina verksamheter ska säkerställa barnets rättigheter.

Många verksamheter som rör barn finns i kommunerna, där fattas också beslut som har direkt inverkan på barns vardag och livssituation. Det krävs tydlig styrning på alla nivåer för att säkerställa att barnets rättigheter genomsyrar arbets- och beslutsprocesser.

3 Barnperspektivet i styrningen

3.1 Kommunövergripande

I kommunens Mål och budget 2015-16 fastslås att FN:s barnkonvention ska prägla de kommunala verksamheterna. I Haninge är arbetet särskilt inriktat mot barns rätt till kunskap, delaktighet och inflytande samt rätt till god psykisk hälsa och miljö.

Fullmäktiges mål delas in i tre målområden: ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Flertalet mål riktas till samtliga nämnder men det finns också mål som riktas mot en enskild eller flera specifika nämnder. Till varje mål hör en eller flera indikatorer samt ett målvärde.

I Mål och budget 2015-16 stadgas ett antal mål med direkt bäring på barn och unga:

Mål	Indikator(er) som innefattar barn och unga	Målvärde 2015
Barn och ungdomar ska må bra och känna framtidstro	Andel som ganska eller väldigt ofta tycker att det är riktigt härligt att leva	Bättre än 2014
	God psykisk hälsa – indextal för psykosomatisk hälsa	Bättre än 2014
	Andel elever som har positiva eller mycket positiva tankar om sin framtid.	Bättre än 2013
Folkhälsan ska förbättras	Andel elever boende i Haninge som inte använder tobak	Högre än 2014
	Andel fyraåringar med övervikt	Lägre än 2014
Invånarnas trygghet ska öka	Trygghetsindex för unga	Bättre än 2013
Haninges unga ska ha goda möjligheter till karriär i livet oavsett om man väljer arbete eller utbildning (GVN, SN)	Andel elever med slutbetyg från gymnasiet	Bättre än 2014
	Övergångsfrekvens till eftergymnasiala studier	Bättre än 2014
Fler barn och ungdomar ska få uppleva en meningsfull fritid (KFN)	Nöjdhet fritid (nästa mätning görs 2016)	
Andelen elever som når skolans kunskapsmål ska öka (GFN, GVN)	Andel godkänd i alla ämnen (åk 6 och 9)	Bättre än 2014
	Andel högskolebehöriga (gymnasiet)	Bättre än 2014
Andelen elever som upplever trygghet och studiero i skolan ska öka (GFN, GVN)	Andelen med upplevd trygghet i skolplaneenkäten: förskola, grundskola, gymnasiet	Bättre än 2014
	Andelen med upplevd studiero i skolplaneenkäten: grundskola, gymnasiet	Bättre än 2014

I Mål och budget fastslås att Haninge är landets sjunde snabbast växande kommun, och att kraven ökar på service och infrastruktur, sociala trygghetssystem och ett genomtänkt folkhälsoarbete. Det behövs också fler bostäder, skolor och förskolor för att möta den ökande befolkningen. Av budgetförstärkningarna är följande specifikt riktade till barn och unga:

- För att förstärka arbetet med barn med särskilda behov tillskjuts 7 500 tkr till anslaget för central stödavdelning inom grund- och förskolenämnden
- För gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden riktas 1 mnkr särskilt för arbetet med introduktionsprogrammet
- För kultur- och fritidsnämnden avsätts 900 000 kr för att successivt börja införandet av nolltaxan för hyra av kommunens planer och hallar för barn- och ungdomsverksamhet
- Elevpengen till pedagogisk omsorg, förskola, fritidshem och grundskola höjs med 2-3,4 procent

3.2 Kommunstyrelsen

I kommunens Mål och budget 2015-16 framgår att kommunstyrelsen bland annat ansvarar för frågor som gäller kommunens långsiktigt hållbara utveckling, övergripande barnrättsfrågor samt övergripande ekonomi- och personalfrågor. I kommunstyrelsens Strategi och budget 2015-16 framgår att det är prioriterat att arbeta enligt strategin för ungas trygghet, hälsa och utveckling. Presidiesamråden mellan kommunstyrelsen och övriga nämnder beskrivs som ett viktigt instrument för arbetet.

Nedan framgår mål och strategier 2015 med direkt bäring på barn och unga:

Mål	Strategi	Indikator	Målvärde	Uppföljn.
Barn och ungdomar ska må bra och känna framtidstro	Stödja och samordna ett sammanhållet preventionsarbete enligt Strategi för ungas hälsa, trygghet och utveckling	Verbal beskrivning (avseende KS/KSF stöd och samordning, målgrupp är övriga nämnder och förvaltningsledningar)		ÅR
	Fastställa hur styrning, ledning och uppföljning ska stärkas samt hur ökad samverkan över nämnd- och förvaltningsgränser ska ske	Verbal uppföljning		ÅR
	Förebygga att ungdomar och barnfamiljer skuldsätter sig	Andelen ungdomar (18-25 år) som i förebyggande syfte fått rådgivning av budget- och skuldrådgivare	Bättre än 2014	ÅR
	Höja förtroendevaldas och tjänstemäns kunskaper om barns rättigheter	Verbal uppföljning		Delår 2, ÅR
	Barn och unga ska ses som en resurs i beslutsfattande	Förslag från ungdomsfullmäktige behandlas skyndsamt	Inom 90 dagar	Delår 2
Invånarnas delaktighet och inflytande i samhället ska öka	Säkerställa att barn och unga görs delaktiga tidigt i olika beredningsprocesser, att resultat av dialog återkopplas och följs upp samt att samverkan över förvaltningsgränserna förstärks.	Verbal uppföljning		ÅR

Strategin för ungas trygghet, hälsa och utveckling antogs av fullmäktige 2011 och den stadgar att all kommunal verksamhet ska präglas av de rättigheter som FN:s barnkonvention föreskriver. Strategin har sex fokusområden:

- Arbete i enlighet med forskning
- All verksamhet ska stödja kunskapsuppdraget
- Sammanhållet preventionsarbete
- Tydlig ansvarsfördelning mellan nämnderna/förvaltningarna
- Samarbete och synkronisering
- Barn och unga ska ses som en resurs

3.2.1 Kanaler för input från barn och unga

Ungdomsrådet är ett rådgivande organ som består av ungdomar 16-24 år. Innan ungdomsrådet så hade kommunen ett ungdomsfullmäktige, som återkommer under hösten 2015. Ungdomsrådet består av cirka 18 ungdomar som jobbar just för att få ungdomens röst hörd men även att förbättra rådet. Ungdomsrådet har drivit ett antal projekt i kommunen.

Speak App är ett verktyg som utvecklats för att förenkla kontakten mellan unga och beslutsfattare i kommunen. Appen lanserades i samband med Barnkonventionens 25-årsjubileum i november 2014 och satsningen är ett samarbetsprojekt mellan Rädda Barnen, Haninge kommun, Haninge Ungdomsråd och Rädda Barnens Ungdomsförbund. Syftet med Speak App är att göra unga delaktiga och öka deras inflytande i lokala beslutsprocesser.

Det finns även andra undersökningar som fångar barn och ungas röster. Som exempel kan nämnas Ung röst, som genomförs av Röda Korset och som frågar unga om uppväxtvillkor,

utbildning och rättigheter, och där Haninge deltar vartannat år. Ett annat exempel är trygghetsmätningen som inkluderar invånare från 16 år och som genomfördes senast 2014.

3.3 Grund- och förskolenämnden

I nämndens Strategi och budget 2015 framgår det att en av nämndens huvuduppgifter är att Haninges skolor ska vara de bästa i Sverige. Nämnden poängterar vikten av goda relationer, att hela Haninge ska genomsyras av ett ansvarstagande förhållningssätt gentemot barn och elever och av en tillåtande, kreativ organisationskultur. Ingen individ ska lämnas efter, eller hindras i sin utveckling.

Då nämndens verksamhet i sin helhet är riktad till barn redovisas inte samtliga mål nedan. Istället redovisas hur många mål som har strategi/åtagande samt hur många av dessa som följs upp med en mätbar indikator.

- Nämnden har formulerat strategier för 18 av KF:s 24 mål. Det kan finnas flera strategidelar för ett mål.
- 29 av 37 strategier har en mätbar indikator.
- Målvärden redovisas inte.
- 7 av 29 mätbara indikatorer inbegriper barn och ungas egna röster, genom Stockholmsenkäten och skolplaneenkäten, samt en ny enkät om skolmat.

Ett centralt styrdokument för skolan är Skolplan 2012-2015. Den tydliggör kommunens ställningstagande på hela utbildningsområdet och Haninges utritade väg för skolutveckling mot visionen – Sveriges bästa skolor. Strategin för skolutveckling innebär att arbeta med sju prioriterade frågor fram till 2015.

- Ett ansvarstagande förhållningssätt
- Förbättrad mål- och resultatstyrning
- Enhetliga strukturer
- Uppföljning av kunskapsutvecklingen
- Anpassning av arbetssätt
- Stark pedagogisk ledning
- Barn och elevers inflytande

För barn och elevers inflytande beskrivs bland annat att verksamheterna ska arbeta med fortlöpande uppföljning, utvärdering och återkoppling på elevernas och barnens lärande och utveckling, stärkta möjligheter för barn och elever att kunna påverka sin skolmiljö samt förbättrad verksamhet genom att ta tillvara barns och elevers synpunkter på undervisningen.

Ett ytterligare styrdokument som införlivar barnkonventionen är Plan för trygghet och studiero, som beslutades 2013.

3.3.1 Kanaler för input från barn och unga

I det dagliga arbetet genomförs utvärderingar och uppföljning på respektive skolenhet. På ett övergripande plan är Stockholmsenkäten och skolplaneenkäten två viktiga verktyg. Skolplaneenkäten är en undersökning som genomförs årligen, där föräldrar och elever svarar på frågor om vad de tycker om förskolan och grundskolan. Deltagande i enkäten är vårdnadshavare till barn i åldrarna två och fem år inom förskolan och vårdnadshavare till alla förskolebarn inom pedagogisk omsorg. Inom grundskolan deltar elever i årskurserna 5 och 8 och vårdnadshavare till barn i årskurserna 2, 5 och 8.

Enkäten avser mäta hur väl utbildningsförvaltningen lyckats med arbetet för ökad måluppfyllelse och att leva upp till vad som sägs i skolplanen. Resultatet är ett av de verktyg som förskolan, pedagogisk omsorg och skolorna använder som analysunderlag när de utarbetar sina förbättringsplaner. Frågor ställs om t.ex. trygghet, arbetsro och mobbning.

Stockholmsenkäten genomförs vartannat år och riktar sig till samtliga elever i år 9 i grundskolan och år 2 på gymnasieskolan. Frågorna handlar om elevers livssituation, skolarbete, användning av droger, mobbning m.m.

3.4 Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden fullgör de av kommunens uppgifter inom skolväsendet som omfattar gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna, utbildning i svenska för invandrare samt kommunens aktivitetsansvar. Då en stor del av nämndens verksamhet riktar sig till ungdomar redovisas inte samtliga mål nedan. Istället redovisas hur många mål som har strategi/åtagande samt hur många av dessa som följs upp med en mätbar indikator.

- Nämnden har formulerat strategier för 19 av KF:s 24 mål. Strategierna innehåller i många fall flera delar.
- Nämndens 35 strategidelar följs upp via 33 mätbara indikatorer. Vissa strategier har fler än en indikator.
- Målvärden redovisas inte.
- 6 av 33 mätbara indikatorer inbegriper ungas egna röster, genom Stockholmsenkäten, gymnasieenkäten och skolplaneenkäten.

Nämnden har, i samarbete med socialnämnden samt kultur- och fritidsnämnden, ett särskilt prioriterat ansvar att uppmärksamma och följa upp samtliga medborgare inom åldern 16-20 år, det så kallade uppföljningsansvaret som syftar till att fler ungdomar går till studier eller arbete.

Även gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamhet omfattas av Skolplan 2012-2015 och Plan för trygghet och studiero, vilka nämns ovan.

3.4.1 Kanaler för input från barn och unga

I det dagliga arbetet genomförs utvärderingar och uppföljning på respektive skolenhet. Förutom skolplaneenkäten och Stockholmsenkäten, som nämns ovan, deltar även gymnasieeleverna i gymnasieenkäten, som genomförs av Kommunförbundet Stockholms Län (KSL).

3.5 Kultur- och fritidsnämnden

I kultur- och fritidsnämndens strategi och budget 2015-16 framgår det att Haninge expanderar och mycket tyder på att kommunen kan växa stort. Barn och unga prioriteras.

Vidare framgår det att kommunfullmäktige antagit ett idrottspolitiskt program och ett kulturpolitiskt program, som är centrala och pekar ut en långsiktig politisk inriktning för kultur- och fritidssektorn i Haninge. Det kulturpolitiska programmet följer Riksidrottsförbundets "Idrotten vill" samt FN:s barnkonvention och strävar mot alla barns och ungdomars rätt till en hälsosam tillvaro och fritid på lika villkor. De ska ges rätt till inflytande i den verksamhet som riktar sig till dem och inriktningen i FN:s barnkonvention ska genomsyra verksamheter som bedrivs i såväl kommunens som i föreningslivets regi.

Nämnden har i samarbete med socialnämnden samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, där den sistnämnda har huvudansvaret, ett särskilt prioriterat ansvar att uppmärksamma och följa upp samtliga medborgare inom åldern 16-20 år, det så kallade uppföljningsansvaret. Vidare är det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet bland annat inom UNGSAM en central del i arbetet med att stärka ungas trygghet, hälsa och utveckling i enlighet med antagen strategi.

Nämnden har följande strategier och åtaganden med direkt bäring på barn och unga:

Mål	Strategi	Indikator	Målvärde	Följs upp
Barn och ungdomar ska må bra och känna framtidstro	Verksamheterna utvecklas tillsammans med barn och ungdomar utifrån deras förutsättningar och livsvillkor.	Delaktighetsindex på fritidsgårdar baserat på brukarenkät, uppdelat efter kön.	Bättre än 2014	ÅR
Folkhälsan ska förbättras	Välbefinnande stärks genom möjliggörande av fysisk aktivitet, upplevelser och relationer i tillgängliga miljöer och lokaler samt i bred sam-verkan med andra aktörer.	Antalet besök utifrån ett urval av förvaltningens verksamheter, uppdelat efter kön. Andelen föreningsaktiva barn och unga, uppdelat efter kön.	Fler än 2014 Högre än 2014	ÅR ÅR
Invånarnas delaktighet och inflytande i samhället ska öka	Dialog i olika former utvecklas för såväl medborgare som föreningar och ny teknik används i arbetet	Delaktighetsindex på fritidsgårdar baserat på brukarenkät, uppdelat efter kön.	Bättre än 2014	ÅR
Invånarnas trygghet ska öka	Tryggheten i och kring verksamheter och anläggningar ska öka. Vuxennärvaro där barn och unga befinner sig.	Trygghet på fritidsgårdarna, uppdelat efter kön.	Bättre än 2014	ÅR
Fler människor ska komma i arbete	Arbeta jobbcoachande och medverka till att fler är förberedda inför arbetslivet.	Antal utbildade Unga ledare, uppdelat efter kön. Antal praktikplatser och sommarjobb för ungdomar inom förvaltningen, uppdelat efter kön.	Bättre än 2014 Bättre än 2014	ÅR ÅR
Fler barn och ungdomar ska få uppleva en meningsfull fritid.	Möjliggöra så att fler barn och unga kan ta del av kultur- och fritidsutbudet med ökade möjligheter för externa aktörer.	Antal besök av 13-19-åringar på fritidsgårdar, uppdelat efter kön. Andel av målgruppen 6-18 år som deltar i Haninge musikskola, uppdelat efter kön. Andel av målgruppen 6-18 år som deltar i Haninge kulturskola, uppdelat efter kön.	Fler än 2014 Högre än 2014 Högre än 2014	ÅR ÅR ÅR
Det ska vara enkelt att starta och utveckla företag i kommunen så att antalet arbetsplatser ökar.	Medverka till att fler är förberedda inför arbetslivet. Ge externa aktörer möjlighet att erbjuda meningsfull fritid.	Antal utbildade Unga ledare, uppdelat efter kön. Antal praktikplatser och sommarjobb för ungdomar inom förvaltningen, uppdelat efter kön.	Fler än 2014 Fler än 2014	ÅR ÅR

3.5.1 Kanaler för input från barn och unga

Enligt intervjuad använder kultur- och fritidsförvaltningen ett flertal kanaler för att få input från barn och ungdomar. Förvaltningen genomför brukarundersökningar såsom Nackaenkäten, Fritidsgårdsenkäten och Tonårsenkäten. Brukarundersökningarna vänder sig till olika åldersgrupper och syftar till att fånga in hur barn och ungdomar upplever fritidsgårdarna. En annan brukarundersökning är Ung livsstil som genomfördes senast 2012. Undersökningen genomförs vart fjärde år och grundskolelever samt gymnasieelever besvarar frågor om sin fritid och hur de mår.

Kultur- och fritidsnämnden genomför demokrativeckan, där syftet är att ge barn och ungdomar kunskap om demokrati samt möjlighet att debattera med politiker. Inom ramen för detta anordnas t.ex. en ungdomsdebatt.

Kultur- och fritidsförvaltningen har som rutin att vid en verksamhetsändring som t.ex. att stänga en fritidsgård, samråda med barn och ungdomar. Detta för att inhämta deras perspektiv men också för att förankra ett eventuellt beslut.

Vidare genomför förvaltningen och park- och naturavdelningen inom stadsbyggnadsförvaltningen trygghetsronder på fritidsgårdarna tillsammans med barn och ungdomar. Tanken är att granska lokaler både invändigt och utvändigt för att se hur lokalerna upplevs utifrån ett trygghetsperspektiv. Därtill genomförs jämställdhetsronden där lokalerna granskas och upplevs utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

3.6 Stadsbyggnadsnämnden

I stadsbyggnadsnämndens strategi och budget framgår att åtgärder för insatser i den fysiska offentliga miljön som förbättrar trivsel och skapar tryggare miljöer prioriteras. Ett viktigt mål är ett Haninge fritt från klotter, skadegörelse och vandalism. Blandad bebyggelse av bostäder, verksamheter och offentliga byggnader skapar trygghet.

Av stadsbyggnadsförvaltningens verksamhetsplan för 2015 framgår att förvaltningen ska uppnå målet "barn och unga ska må bra och känna framtidstro" genom att aktivt verka för att få med barn och unga i dialoger. Målet att fler människor ska komma i arbete ska uppnås genom att fortsatt erbjuda praktik- och sommarjobb inom förvaltningen.

Nämnden har följande strategier och åtaganden med direkt bäring på barn och unga:

Mål	Strategi	Indikator	Målvärde	Följs upp
Barn och unga ska må bra och känna framtidstro	Barnkonventionen ska vara utgångspunkt vid all planering. För nämndens ansvarsområde innebär det att barn och ungdomar ges utrymme att delta i samhällsutvecklingen och påverka sin närmiljö	Andel som ganska eller väldigt ofta tycker att det är riktigt härligt att leva	Bättre än 2014	Delår och ÅR
		God psykisk hälsa – indextal för psykosomatisk hälsa	Bättre än 2014	Delår och ÅR
		Andel elever som har positiva eller mycket positiva tankar om sin framtid.	Bättre än 2014	Delår och ÅR

Fler människor ska komma i arbete	Utveckla arbetet med att få fler unga i jobb genom att ta emot praktikanter och skolungdomar samt visstidsanställningar			Delår och ÅR
-----------------------------------	---	--	--	--------------

3.6.1 Kanaler för input från barn och unga

Enligt intervjuad är dialog och samråd centrala delar i planprocessen. Stegen innan antagen detaljplan möjliggör för intressenter och medborgare, däribland barn och ungdomar, att yttra sig över planförslaget. Av dialoghandboken framgår att barn och ungdomar bör involveras så tidigt som möjligt i planprocessen, helst redan i programskedet. Det framgår också att barn och ungdomars förmåga att uttrycka sig skiljer sig åt mellan olika åldrar, och detta medför att det krävs olika metoder och koncept för medborgardialog beroende på vilken ålder barnen är.

Utöver samrådsmöten och öppna hus under planprocessen använder planavdelningen dialoghandbokens metoder och koncept för att involvera barn och ungdomar. Enligt intervjuad använde planavdelningen konceptet "Mina kvarter Minecraft" för att ge alla unga i kommunen möjligheten att föreslå hur Vallavägen skulle utformas. Idétävlingen mottog 81 kvalificerade förslag och en vinnare korades. Projektet var uppskattat bland deltagarna.

Jordbrodialogen lyfts fram som ett dialogprojekt som riktade sig mot medborgarna däribland barn och ungdomar för att inhämta synpunkter kring Jordbro. Dialogens inriktning var att gå från en medborgardialog till medborgarnas dialog som innebar att medborgarna bjöd in tjänstemän, politiker och aktörer till de aktiviteter som engagerade medborgarna istället för tvärtom.

Intervjuad uppger att planavdelningen har i tidigare planarbete inhämtat synpunkter från skolklasser när det gällt planarbete kring en skola. Planavdelningen tar även emot studiebesök från skolklasser.

3.7 Socialnämnden

Socialnämndens strategi och budget 2015-16 stadgar att nämnden alltid prioriterar barn och ungdomar där barnkonventionen är ledande i arbetet. Nämnden arbetar bland annat förebyggande, med barn i behov av stöd, med ensamkommande flyktingbarn, sociala insatsgrupper, familjerätt samt med barn och unga med psykisk ohälsa. Nämnden har det särskilda uppdraget att fortsätta utforma en första linjens insats för yngre barn.

Det framgår också att det sker en utveckling mot mer samarbete med övriga förvaltningar, frivilligorganisationer och föreningar avseende det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Nämnden samarbetar även med gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden och kultur- och fritidsnämnden om det kommunala uppföljningsansvaret.

Förutom FN:s barnkonvention lyfter även konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning fram barnperspektivet. Barn med funktionsnedsättning har rätt att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör dem. Åsikterna ska till mätas betydelse i förhållande till barnets mognad och ålder.

Nedan följer nämndens strategier med specifik bäring på barn och unga. Inom respektive strategi finns kopplade åtaganden för socialförvaltningen med egna indikatorer.

Mål	Strategi	Indikator	Målvärde
Barn och unga ska må bra och känna framtidstro	Barn och ungdomar och deras familjer som kommer i kontakt med socialtjänsten ska på ett tidigt stadium erbjudas individuellt evidensbaserat stöd	Andelen öppenvårdsinsatser ska ökas jämfört med heldygnsomsorg Antal vräkta barn Andel barn och ungdomar som haft enskilt samtal med sin handläggare Andel återaktualiserade barn och ungdomar som varit placerade på HVB-hem	Högre än 2014 0 100 procent Lägre än 30 procent
Haninges unga ska ha goda möjligheter till karriär i livet oavsett om man väljer arbete eller utbildning	Alla ungdomar som är aktuella inom socialtjänsten ska stödjas och motiveras till arbete eller studier	Antal ungdomar som fått kommunala sommarjobb	300

3.7.1 Kanaler för input från barn och unga

Ett antal enkäter används inom socialförvaltningen, som på olika sätt synliggör barn och ungas upplevelse av de olika verksamheter som förvaltningen arbetar med. Som exempel kan nämnas Gröna Huset, som driver dagbehandling med integrerad skolundervisning för ungdomar 16-18 år, där ungdomens upplevelse dokumenteras efter behandling.

Stigen är en verksamhet som riktar sig till unga i ålder 16-24 år med neuropsykiatrisk diagnos eller social problematik. Även här dokumenteras den unges upplevelse efter avslutad behandling. Även ungdomsmottagningen samt Haninge barn- och ungdomsgrupper använder sig av anpassade brukarundersökningar.

Ett antal undersökningar riktar sig även till yngre barn. Förvaltningen arbetar med att försöka fånga yngre barns upplevelser på olika sätt, men det är uttalat svårt att dokumentera och använda i uppföljningen för att "mäta". I mötet med yngre barn beskrivs även samspelet med vårdnadshavare som en viktig del för att fånga barnets upplevelse samt hur det mår.

3.8 Södertörns upphandlingsnämnd

Södertörns upphandlingsnämnd har med beaktande av både Haninge och Nynäshamns kommuns antagna mål formulerat fem mål för 2015, varav tre med bäring på barn och ungdomar. Inom området social hållbarhet framkommer att kommunerna ska ansvara för en långsiktig social hållbarhet genom att utveckla välfärden och säkra goda livsvillkor för invånarna. Både på kommunövergripande nivå och i enskilda nämnder ska människors behov och välbefinnande sättas i fokus. Möjlighet till arbete, trygghet, hälsa, utveckling, delaktighet och inflytande ska tas tillvara för att skapa ett socialt hållbart samhälle.

Strategin för att nå målen inom social hållbarhet handlar om att förbättra servicen till beställarna i kommunerna och potentiella leverantörer. Dessutom ska i relevanta upphandlingar krav ställas på praktikplatser eller anställning för att på så sätt få fler människor i arbete.

Mål	Strategi	Indikator	Uppföljning
I upphandlingar verka för att ungdomar och långtidsarbetslösa får anställning eller praktikplats	Antal upphandlingar med krav på anställning eller praktikplats	2 stycken	Årsvis
I avtalsförvaltning verka för social hållbarhet	Antal leverantörer med aktivt socialt hållbarhetsarbete	Ny	Årsvis
I upphandlingar verka för att varor och tjänster produceras socialt hållbart	Antal upphandlingar med sociala krav	5 stycken	Årsvis

Nämndens upphandlingspolicy fastslår att upphandlingsenheten ska ställa krav på att leverantör, eller anlitad underleverantör, inte diskriminerar i sin affärsverksamhet på grund av kön, etnicitet, trosuppfattning, ålder, funktionshinder eller sexuell läggning eller av sådana skäl otillbörligen särbehandlar arbetstagare eller arbetssökande. Upphandling kan genomföras med sociala hänsyn, vilket till exempel kan innebära att krav ställs i upphandlingen som syftar till ökad sysselsättning eller minskat utanförskap, vilket har indirekt bäring på unga.

Vidare fastslår upphandlingspolicyn att uppföljning av såväl kommunernas leverantörer som avtal och avtalsefterlevnad ska ske regelbundet och systematiskt. Till upphandlingar som omsluter betydande värden ska det upprättas en uppföljningsplan, i den ska det exempelvis framgå om upphandlingsenheten eller verksamheten ansvarar för uppföljning av leverantör och kontroll av upphandlad vara eller tjänst.

Riktlinjer för upphandling fastställer att för att motverka att Haninge kommun och Nynäshamns kommun upphandlar varor som produceras under förhållanden som bryter mot bland annat artikel 32 i barnkonventionen ska etiska hänsyn beaktas redan i behovs- och marknadsanalysen av en upphandling.

3.8.1 Kanaler för input från barn och unga

Av intervjuad framgår att upphandlingsnämnden inte har någon särskild kanal som för fram input från barn och unga, detta ansvar vilar på respektive beställande enhet.

3.9 Södertörns överförmyndarnämnd

Överförmyndarverksamheten i kommunerna Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nynäshamn och Tyresö bedrivs gemensamt via Södertörns överförmyndarnämnd. Överförmyndarnämnden ingår i Haninge kommuns organisation. Nämnden ska genom sin tillsyn säkerställa att de som har förordnad god man/förvaltare eller är underåriga inte lider rättsförlust. Verksamheten utgör ett samhällsskydd för exempelvis barn.

Överförmyndarnämndens verksamhet för barn och unga regleras främst i föräldrabalken och lagen om god man för ensamkommande barn.

Nämnden har följande strategier och åtaganden med direkt bäring på barn och unga:

Mål	Strategi	Indikator	Målvärde
Invånarnas delaktighet och inflytande i samhället ska öka	Utveckla former för dialog med ställföreträdare	Kundenkät	Bättre än vid föregående mätning

3.9.1 Kanaler för input från barn och unga

Enligt intervjuad finns flera kanaler för att hämta in barn och ungdomars perspektiv. I processen att ensamkommande barn ska tilldelas en god man har barnet rätt att yttra sig i form av att godkänna eller motsätta sig föreslagen god man. Därtill kan barnet efter att ha tilldelats en god man begära att få en ny.

Rutin för granskning av års-/sluträkning omyndiga har en direkt koppling till barnkonventionen; yttrande ska inhämtas från barnet utifrån dess ålder och mognad, alltid i viktiga frågor om den omyndige fyllt 16 år.

Överförmyndarenheten genomför brukarundersökningar till ställföreträdare men inte till huvudmännen (barnen). Det finns dock enligt enhetschefen tankar om att införa sådana undersökningar under kommande verksamhetsår, något som beskrevs även i granskningen 2011.

3.10 Äldrenämnden

I äldrenämndens strategi och budget 2015-16 beskrivs fyra huvudspår, varav ett är förebyggande arbete, som syftar till att skjuta upp och undvika vårdbehov. Arbetet med förebyggande hembesök, träffpunkter som erbjuder aktiviteter samt samverkan med pensionärsorganisationerna har fokus på detta. Nämnden har ett antal strategier med bäring på barn och unga:

Mål	Strategi	Indikator	Målvärde
Barn och ungdomar ska må bra och känna framtidstro	Genom att samarbeta och samverka med förskole-, skolverksamheten och kultur- och föreningsliv, skapar vi möjligheter för unga till meningsfulla aktiviteter, sysselsättning och arbete.	Andel som ganska eller väldigt ofta tycker att det är riktigt härligt att leva	Bättre än 2014
		God psykisk hälsa – indextal för psykosomatisk hälsa	Bättre än 2014
		Andel elever som har positiva eller mycket positiva tankar om sin framtid	Bättre än 2013
	Genom att skapa förutsättningar för mötesplatser/ generationsmöten på yngres och äldres arenor; bidrar vi till barns och ungdomars välmående.	Andel som ganska eller väldigt ofta tycker att det är riktigt härligt att leva	Bättre än 2014
		God psykisk hälsa – indextal för psykosomatisk hälsa	Bättre än 2014
		Andel elever som har positiva eller mycket positiva tankar om sin framtid	Bättre än 2013

I förvaltningens åtaganden ingår att erbjuda praktikplatser av god kvalitet i den omfattning som efterfrågas av Fredrika Bremergymnasierna och CentrumVux samt erbjuda barn och ungdomar generationsmöten och lärandemiljöer inom äldreområdet genom att bland annat driva projekt samt utarbeta ett prao-program.

3.10.1 Kanaler för input från barn och unga

Förvaltningen genomför ingen systematisk undersökning riktad mot barn och unga, men utvärderar t.ex. aktiviteter inom ramen för samarbetet med Fredrika Bremergymnasiet samt projektet Generationsmöten.

4 Barnperspektivet i verksamheten

I detta avsnitt är fokus på hur barnkonventionen implementeras i olika verksamheter, hur nämnd/förvaltning tar reda på vad som är bäst för barn i planeringen av verksamheten samt hur uppföljning knyter an till ett barnrättsperspektiv.

4.1 Kommunstyrelsens förvaltning

Kommunstyrelsens förvaltning ansvarar bland annat för att inkorporera barnkonventionen i kommunens styrdokument, samt i styrmodellen. Vikten av att öka kunskapen om barnkonventionen hos chefer samt förtroendevalda betonas. Kommunen deltar i "Partnerskap för barnkonventionen", där 10 kommuner är inbjudna av barnombudsmannen och Haninge deltar med en förtroendevald och en tjänsteman. Inom samarbetet genomförs exempelvis kollegial granskning av respektive kommun utifrån barnkonventionen. Den senaste genomfördes 2013.

Sedan 2011 finns ett regionalt nätverk för barn och ungas rättigheter där Haninge deltar som en av 9 kommuner i Stockholmsregionen tillsammans med Rädda barnen och Sveriges Elevkårer. Nätverksmöten genomförs två gånger årligen där ansvariga politiker och tjänstemän deltar för att följa och utveckla arbetet i nätverket. Utöver detta har tjänstemännen två egna möten. Tjänstemannagruppen ska utifrån verksamhetsplanen ta initiativ och genomföra aktiviteter som leder till målpuppfyllelse.

Inom ramen för det regionala nätverket har en utbildning startats tillsammans med Botkyrka och Nacka kommun, där olika yrkesgrupper gemensamt ska utbildas i barn och ungas rättigheter. En utbildning med fritidsledare har genomförts under 2015 och det planeras en utbildning för socialsekreterare under våren 2016. Utbildningen består av träffar samt "hemläxa" mellan tillfällena.

Haninge kommun ingår som tidigare nämnt i arvsfondsprojektet Speak app i samarbete med Rädda Barnen, Rädda Barnens ungdomsförbund och Haninge ungdomsråd. Projektet ska öka barn och ungas deltagande i lokala beslutsprocesser i enlighet med artikel 12 i Barnkonventionen om rätten till delaktighet. Det treåriga projektet har tagit fram en app som ska nå ut brett till unga och underlätta möjligheten att skicka in förslag till beslutsfattare samt till styrgruppen för projektet som även arbetar med beredningsforum. En projektledare och en samordnare på kommunstyrelsens förvaltning arbetar med Speak app.

En tjänsteman är ansvarig för barnrättsfrågorna på förvaltningen och fungerar också som stöd till övriga förvaltningar i frågor som rör barnperspektivet. Detta stöd nyttjas inte med någon systematik enligt intervjuad, men det kan komma in olika frågor där förvaltningarna vill få en bedömning utifrån ett barnperspektiv.

4.2 Utbildningsförvaltningen

Förskola, grundskola och gymnasieskolan styrs bland annat av skollag samt läroplan, som grundar sig på barnkonventionens bestämmelser. På så vis genomsyrar barnkonventionen verksamheten. Redogörelsen nedan utgör ett urval av förvaltningens verksamhet.

Förvaltningen har inte genomfört någon systematisk utbildning utifrån Barnkonventionen, men flera exempel finns på hur anställda i verksamheten tillgodogör sig dess innehåll. Inom förskola inkorporeras barnkonventionen genom den pedagogik, Reggio Emilia, som tillämpas. Pedagogiken betonar bland annat lyssnande, delaktighet, reflektion och dokumentation. Genom t.ex. en fördjupad pedagogutbildning för anställda på enheterna fokuseras t.ex. likvärdighet samt barns delaktighet och inflytande i förskolan. Inom grundskolan beskrivs elevperspektivet som en naturlig del genom arbetsätt och analyser som görs, men det görs inte någon systematisk särskild barnkonventionsanalys. Uppföljning av innehållet i barnkonvention sker som en del i den ordinarie uppföljningen. Inom gymnasieskolan beskrivs ett uttalat elevperspektiv som fokus i den ständigt pågående pedagogiska utvecklingsprocessen. Genom t.ex. fortbildning, inbjudna föredragshållare och pedagogiska caféer stimuleras kollegialt lärande med eleven i fokus.

Under 2014 genomförde Skolinspektionen en tillsyn i Haninge kommun och gav kommunen föreläggande om att vidta åtgärder för att förbättra arbetet inom området undervisning och lärande, genom att erbjuda en likvärdig utbildning inom varje skolform. Inom området uppföljning och utveckling av utbildningen, ska kommunen se till att det bedrivs ett dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Med anledning av Skolinspektionens föreläggande upprättade förvaltningen en förbättringsplan inför 2015, som lyfter fram tre prioriterade områden:

- Höjd kunskapsnivå och ökad likvärdighet
- Systematiskt kvalitetsarbete
- Systematiskt arbetsmiljöarbete

Utifrån dessa områden specificeras ett antal åtaganden som är grundade i styrdokument, lagar och förordningar samt de politiska målen. Dessa åtaganden konkretiseras i en förbättringsplan på respektive nivå i organisationen. Skolinspektionen bedömde tillsynen som avslutad i mars 2015, då bristerna bedömdes avhjälpta av vidtagna åtgärder.

Det beskrivs som en utmaning att uppfylla barnkonventionens intentioner på alla nivåer i organisationen. Många viktiga och omfattande frågor ryms inom Barnkonventionen, såsom t.ex. skydd mot diskriminering och våld samt rätt till social trygghet.¹ Många mål och styrdokument anknyter till dess innehåll, men kräver åtgärder på olika nivå i organisationen för att realiseras och för att åstadkomma en röd tråd från mål till genomförande samt uppföljning och analys.

Utbildningsförvaltningen ingår i det lokala chefssamrådet tillsammans med representanter från kultur- och fritidsförvaltningen, socialförvaltningen samt Polisen. Lokala chefssamrådets roll är att samordna arbetet inom UNGSAM. UNGSAM-grupper finns på grundskolor med klass 6-9 och på gymnasiet. Målet är att utifrån en gemensam plattform hitta former för en aktiv samverkan i syfte att förebygga att ungdomar begår brott, använder droger eller rekryteras till andra kriminella beteenden. Olika UNGSAM-grupper har kommit olika långt enligt intervjuad, från att utbyta lägesrapporter till att aktivt planera, genomföra och följa upp aktiviteter. Det uttrycks ett behov av att förtydliga ansvar och mandat för chefssamrådet samt hur arbetet följs upp.

Förvaltningschefen deltar även i BUS-SAM, den länsövergripande tjänstemannagrupp från kommuner och landsting som svarar för det länsövergripande arbetet med barn och

---

¹ En fråga som aktualiseras utifrån Barnkonventionen och som revisionen följt över tid är avseende mobbing och kränkande behandling. En särskild granskning av trygg och säker skolmiljö genomfördes 2011, och i löpande möten med nämnderna som ansvarar för skolan ställs frågor om hur mobbing och hot hanteras. Under 2015 kommer även en granskning att genomföras av stödinsatser till barn med utåtagerande beteendeproblem.

ungdomar som behöver särskilt stöd, tillsammans med KSL. De ska gemensamt leda, initiera, utveckla och följa upp samverkan kring denna grupp unga.

4.3 Kultur- och fritidsförvaltningen

Kultur- och fritidsnämndens verksamhet är i sin helhet riktad till barn och ungdomar. Arbetet fokuseras på möjliggörandet av barn och ungdomars deltagande och hur deras rättigheter tas tillvara på bästa sätt. Fritidsgårdarna arbetar utifrån att de ska öppna för alla vilket innebär att barn eller ungdomar inte behöver skriva in sig. Likaså ska de vara tillgängliga i form av öppettider. Intervjuad lyfter fram en satsning på att välkomna ensamkommande barn till fritidsgårdarna.

En viktig del i att möjliggöra barn och ungdomars deltagande i föreningar är kultur- och fritidsnämndens beslut om nolltaxa för hallar och planer.

Under hösten 2014 och våren 2015 genomgick 15 fritidsledare från olika verksamheter utbildning i barnkonventionen. Utbildningen organiserades av kommunens samordnare för barn och ungas rättigheter där också deltagare från andra kommuner deltog. Deltagarna uppfattade utbildningen som positiv och ytterligare fritidsledare efterfrågar att få gå utbildningen.

På kultur- och fritidsförvaltningens enhet Utveckling och stöd arbetar en barn- och ungdoms strateg. Dennes roll är att inom förvaltningen arbeta övergripande med barn- och ungdomsfrågor, men också bevaka deras perspektiv i exempelvis planprocessen.

Enligt intervjuad sker måluppföljning tre gånger per år. Som stöd i detta används det kommunövergripande beslutsstödssystemet. Verksamhetschefer ansvarar för att lägga in nyckeltal i systemet medan enheten utveckling och stöd följer upp. Detta har stärkt uppföljningen. Intervjuad beskriver att barnkonventionen genomsyrar kultur- och fritidsförvaltningens arbete, men ser ett behov av att öka medvetenheten om och tydliggöra hur förvaltningen arbetar utifrån barnkonventionen.

4.4 Stadsbyggnadsförvaltningen

Enligt intervjuad har planavdelningens medarbetare en god kännedom om barnkonventionen och vikten av att i planprocessen beakta barn och ungdomar. 2013 deltog samtliga av planavdelningens medarbetare i barnkonventionsutbildningen som anordnades av kommunstyrelseförvaltningen.

Som nämnts använder avdelningen styrdokumentet "Dialoghandboken" i arbetet med att involvera barn och ungdomar. Alla nyanställda får kännedom om styrdokumentet. Vidare använder avdelningen dokumentet "Att ge barn och ungdomar en nyckel till det offentliga rummet" för att involvera barn och ungdomar. Dokumentet tillika sammanställningen innehåller teori, praktiska tillvägagångssätt och erfarenheter från tre olika projekt där barn och ungdomar involverades.

Intervjuad uppger att planavdelningen har som rutin i planprocessen att göra en konsekvensanalys utifrån barns och ungdomars perspektiv. I planprocessen samråder förvaltningen med berörda nämnder och externa aktörer såsom länsstyrelsen och polisen.

Enligt intervjuad har planavdelningen i år anställt fyra nyutexaminerade som tidigare gjort sommarpraktik eller skrivit sitt examensarbete med anknytning till förvaltningens arbete.Handledning av dessa nyanställda har i år prioriterats istället för att ta emot nya sommarpraktikanter eller studenter.

Stadsbyggnadsnämnden följer upp måluppfyllelsen två gånger per år, i delårsrapport samt årsredovisning. Av intervjuad framkommer att mål och strategi med bäring på barn och

ungdomar är välformulerade och aktuella, men det finns en svårighet att följa upp och mäta verksamheten utifrån indikatorerna.

4.5 Socialförvaltningen

Socialförvaltningen arbetar med ett uttalat barn- och ungdomsfokus som ska genomsyra alla verksamheter. Inom förvaltningen är det främst beställaravdelningen barn och unga samt utföraravdelningen social omsorg som möter barn och unga. Redogörelsen nedan utgör ett urval av förvaltningens verksamhet.

Avdelning barn och unga utgår ifrån utrednings- och uppföljningssystemet BBIC (barns behov i centrum) som syftar till att barnens bästa ska vara i fokus i allt arbete som rör barn och unga. BBIC, som baseras på forskning i socialt barnvårdsarbete, ger en grundstruktur för att utreda, planera och följa upp insatser. Enligt intervjuade fungerar arbetet bra, men det finns utmaningar gällande dokumentationens kompatibilitet med IT-stödet.

Inom verksamheter som riktar sig till vuxna har metoden "Föra barnen på tal" implementerats. Verktøget är utvecklat för att tillgodose kraven i hälso- och sjukvårdslagen, socialtjänstlagen och barnkonventionen. Det är ett verktyg för att kunna diskutera barnens perspektiv med föräldrar eller andra vuxna som lever med barn och som har t.ex. missbruksproblematik eller där det finns behov av boendestödare. Metoden kommer att fortsätta implementeras i flera verksamheter som arbetar med vuxna. Det finns tydliga rutiner och checklistor för att synliggöra barnperspektivet inom verksamhet för vuxna.

Familjebehandlare har börjat använda sig av *Scott Miller-metoden* som bl.a. syftar till att förbättra kvaliteten i familjebehandlingen genom att öka och mäta delaktigheten/allians behandlare/klient. Skattningsformulär med åldersanpassning används vid varje tillfälle man möts, där även yngre barn kan skatta sin upplevelse utifrån t.ex. bilder med ansiktsuttryck.

Barnperspektivet ingår i den ordinarie uppföljningen, men kan även lyftas särskilt i vissa ärenden. En notering som gjordes i granskningen 2011 var att indikatorer för att mäta måluppfyllelsen kunde utvecklas. Denna notering kvarstår, det pågår enligt intervjuade ett arbete med att förtydliga och förbättra indikatorerna för att mäta måluppfyllelse avseende barn och unga.

Samverkan sker t.ex. med landstinget genom BUS, med syfte att utveckla och förbättra samverkansstrukturerna mellan förskolan, grundskolan, gymnasiet, socialtjänsten, habiliteringen, barn- och ungdomspsykiatri och barnmedicin. Syftet är att barn och ungdomar med sammansatt problematik ska få det stöd och de insatser de behöver.

4.6 Södertörns överförmyndarenhet

Överförmyndarnämnden utövar tillsyn och kontroll över förmyndarskap, godmanskap och förvaltarskap. Syftet med tillsynen är att förhindra att omyndiga barn, eller myndiga personer som inte själva kan ta tillvara sin rätt, missgynnas ekonomiskt eller rättsligt. Många delar av verksamheten omfattar barn och unga under 18 år.

Förmyndarskap omfattar föräldrar med barn under 18 år som står under överförmyndarnämndens tillsyn. När barnets tillgångar överstiger åtta basbelopp ska förmyndaren (föräldern) redovisa sin förvaltning till överförmyndaren. Då tillgångarna är i form av fast egendom, bostadsrätt eller tomträtt ska alltid redovisning ske, även om tillgångarna understiger detta värde.

Förmyndare ska också få överförmyndarnämndens godkännande vid vissa rättshandlingar, till exempel vid gåvor, lån eller köp och försäljning av fastigheter. I särskilda fall kan överförmyndaren kräva redovisning även om tillgångarna är mindre än åtta basbelopp.

Föräldrarnas/förmyndarnas uppgift är att sörja för den omyndiges bästa och bevaka dennes rättigheter.

Överförmyndarnämnden ska se till att barns tillgångar inte används på ett otillbörligt sätt av barnets föräldrar eller andra. Barnets egna tillgångar ska användas till barnets uppehälle, utbildning och nytta i övrigt. Barnets medel får aldrig skänkas bort. Föräldrar har försörjningsplikt för sitt barn även om barnet har egna tillgångar.

Enligt lagen om god man för ensamkommande barn ska barn under 18 år som anländer till Sverige utan vårdnadshavare få en god man utsedd av överförmyndarnämnden. Uppdraget som god man för ett ensamkommande barn innebär både att vara vårdnadshavare och förmyndare.

Enligt intervjuad erbjuder SKL en webbutbildning för gode män om ensamkommande barn och unga, där gode män som genomfört utbildningen certifieras. Intervjuades bild är att utbildningen för fram barns rättigheter och därigenom barnkonventionen.

Chef för överförmyndarnämnden och nämndens ordförande har gått en utbildning i barnkonventionen anordnad av barnombudsmannen. Vidare har två handläggare gått en utbildning anordnad av barnombudsmannen om barnperspektivet i överförmyndarhandläggningen. Informationen från utbildningen delgavs även till övriga handläggare.

Mål och måluppfyllelse följs upp i årsredovisningen och där inkluderas barnperspektivet, enligt intervjuad.

4.7 Södertörns upphandlingsenhet

Södertörns upphandlingsenhets ansvar vid upphandling är att stödja förvaltningen med den upphandlingsmässiga kompetensen och garantera att upphandlingarna genomförs på ett korrekt sätt. Förvaltningens ansvar är att beskriva vad som ska upphandlas och utifrån detta skriva en kravspecifikation, samt utvärdera inkomna anbuds uppfyllande av kravspecifikationen. Detta innebär att förvaltningen således har ansvar för att ställa krav utifrån barnkonventionens artiklar. Det som upphandlingsenheten kan göra är att påpeka om de anser att barnkonventionens artiklar inte beaktas i kravspecifikationen.

Ansvar för uppföljning och kontroll av leverantör och levererad vara eller tjänst är tudelat mellan upphandlingsenheten och berörd förvaltning. Ansvarsfördelningen utgår ifrån uppföljningsplanen. Förvaltningen ansvarar för att följa upp levererad vara och tjänst medan upphandlingsenheten följer upp leverantören.

Intervjuad ser SKL Kommentus Inköpscentral som en viktig aktör i säkerställande att leverantören följer barnkonventionens artikel 32². SKL Kommentus har större resurser att följa upp etiska och sociala krav, samt kontrollera att upphandlade varor tillverkas på ett etiskt och korrekt sätt. Detta innebär att kommunen kan försäkra sig om att avropad leverantör upphandlad av SKL Kommentus följer barnkonventionen.

Enligt intervjuad fortbildas inte enhetens medarbetare i barnkonventionen. Intervjuad ser ett värde att medarbetarna fortbildas om barns rättigheter och hur detta kan aktualiseras i samband med upphandling.

---

² Barnkonventionens artikel 32 lyder "Varje barn har rätt att skyddas mot ekonomiskt utnyttjande och mot att utföra arbete som kan vara farligt eller hindra barnets utbildning."

Barnperspektivet ingår i den ordinarie uppföljningen och jämfört med övriga nämnder har upphandlingsnämnden konkretiserat indikatorn i ett antal. Dock finns ingen indikator fastställd för målet ”I avtalsförvaltning verka för social hållbarhet”.

4.8 Äldreförvaltningen

Äldreförvaltningen arbetar med ett antal åtaganden utifrån de mål och strategier som nämnden satt upp med bäring på barn och unga. Ett samarbete med Fredrika Bremergymnasiet, som också är vård- och omsorgscollege, innebär praktikplatser och kan även innebära sommarjobb.

Projektet ”Generationsmöten” har bedrivits under året, och innebär att ett äldreboende matchas ihop med en sjundeklass för gemensamma aktiviteter under perioden eleverna går på högstadiet. Projektet omfattar Johanneslund äldreboende och en sjundeklass på Ribbyskolan. Projektet initierades från äldreförvaltningen och löper under tre år. Gemensamma aktiviteter såsom t.ex. korvgrillning, gårdsfest, att eleverna intervjuar de äldre samt klassbesök genomförs. Enligt intervjuad bidrar det till både välbefinnande och värdefulla kontakter för de äldre och unga, men knyts även till elevernas utbildning, där t.ex. aspekter kring ”nu och då” lyfts i undervisningen. Projektet kopplas även till måluppfyllelse av nämndens mål och strategier samt förvaltningens åtaganden på ett tydligt sätt.

Inom förebyggande verksamhet arbetar förvaltningen med träffpunkter, där olika metoder används för att öppna upp för möten mellan äldre och unga. På äldreboendena arbetar personalen, framförallt med att t.ex. barnbarn ska kunna hälsa på den äldre och att miljön är inbjudande i form av t.ex. lekhörnor. Personalen på äldreförvaltningen deltar för närvarande inte i någon utbildning kring barnkonventionen eller i någon kommunövergripande samverkan avseende barnperspektivet. Samverkan sker i första hand med skolverksamhet gällande praktikplatser samt projektet ”Generationsmöten”.

Information till nämnden sker löpande, t.ex. kan insatser såsom projektet Generationsmöten tas upp som informationspunkt. I övrigt sker uppföljningen av barnperspektivet som en del i den ordinarie uppföljningen. Enligt intervjuad finns förbättringspotential gällande mätetal för olika aktiviteter, det kan vara svårt att synliggöra insatser som görs och koppla dessa till måluppfyllelse.

5 Slutsatser

Granskningens syfte är att belysa och bedöma i vilken utsträckning kommunstyrelsens och samtliga nämnders arbete följer de intentioner om barns rättigheter som anges i barnkonventionen samt kommunens egna mål.

Nedan beskrivs i komprimerad form svaren på revisionsfrågorna och de bedömningar som görs utifrån respektive revisionsfråga. Därefter redogörs för slutsatser och svar på den övergripande revisionsfrågan.

Delfråga	Svar
1. Vilka mål, uppdrag, riktlinjer har fastställts med bäring på barnens roll?	Ett antal mål har satts upp med bäring på barn och unga. Samtliga nämnder har något mål med direkt eller indirekt anknytning till denna målgrupp. Ett antal styrdokument har upprättats som speglar barnkonventionens intentioner, som exempel kan nämnas strategi för ungas trygghet, hälsa och utveckling.
2. Hur mäter nämnderna måluppfyllelse för dessa mål, uppdrag och riktlinjer?	Barnperspektivet ingår som en del av den ordinarie uppföljningen via delårsuppföljningar och årsredovisning. Vissa ärenden kan lyftas särskilt. Det varierar hur tydligt nämndernas strategier och indikatorer ger möjlighet att följa upp just ur ett barnrättsperspektiv. Det varierar även hur väl indikatorerna är anpassade efter respektive verksamhet.
3. Utbildas personalen i barnkonventionen och dess innehåll?	<p>Intervjuade i de olika verksamheterna har inte genomgått utbildning i barnkonventionen nyligen, men det finns exempel på hur dess innehåll ingått i annan fortbildning. Inom överförmyndarenheten har viss personal t.ex. genomgått utbildning som anordnats av barnombudsmannen.</p> <p>Under våren 2015 genomgick 15 fritidsledare en utbildning som Haninge startat tillsammans med Botkyrka och Nacka, utifrån regionalt nätverk för barn och ungas rättigheter. Planer finns på att genomföra samma utbildning för socialsekreterare under 2016.</p>
4. Hur tar nämnd/förvaltning reda på vad som är bäst för barn i planeringen av verksamheten? Görs systematiska konsekvensanalyser utifrån ett barnperspektiv?	<p>De verksamheter som i stor utsträckning möter barn och unga, som t.ex. socialtjänst och skola arbetar kontinuerligt med att införliva ett barnperspektiv, eller elevperspektiv, på olika sätt.</p> <p>Analyser genomförs ur ett barnperspektiv i många verksamheter, men det varierar i graden av systematik och omfattning mellan verksamheterna.</p>
5. Hur tas unga som resurs tillvara i beslutsfattandet?	<p>Det finns ett antal forum som möjliggör unga som resurs i beslutsfattandet, bland annat Ungdomsrådet och Ungdomsfullmäktige. Projektet Speak app syftar också till att ta tillvara unga som resurs i olika beslutsfrågor.</p> <p>Stadsbyggnadsförvaltningen arbetar aktivt med att införliva unga som resurs i planprocessen. Som exempel kan nämnas processen i Jordbro och Minecraft-tävlingen avseende utformning av Vallavägen.</p> <p>Inom kultur- och fritidsförvaltningen finns en rutin att förankra verksamhetsförändringar hos ungdomar och samråda om frågor som berör dem, t.ex. om en fritidsgård planerar att stängas.</p>

<p>6. Vilka brukarundersökningar eller andra verktyg för input är riktade till barn?</p>	<p>På övergripande nivå finns ett antal brukarundersökningar och verktyg som fokuserar på barn och ungdomar. Som exempel kan nämnas Stockholmsenkäten, skolplaneenkäten, Ung röst och Speak app.</p> <p>I tidigare granskning påtalades att barn i yngre åldrar inte fångas i brukarundersökningar på samma sätt som äldre barn och ungdomar. Det noteras även i denna granskning att det är en utmaning att fånga yngre barns upplevelser på ett ändamålsenligt sätt. Inom socialförvaltningen används t.ex. enkäter med bilder av ansiktsuttryck, som yngre barn får fylla i. Inom förskolan arbetar pedagoger t.ex. med observation, reflektion och dokumentation gällande yngre barns upplevelser och lärande.</p>
<p>7. Hur tar nämnd/förvaltning hänsyn till de olika livsvillkor som barn kan ha beroende på kön, etnisk tillhörighet, funktionshinder, socioekonomiska förutsättningar och liknande?</p>	<p>Olika livsvillkor och förutsättningar fångas i ett antal styrdokument, utöver gällande lagstiftning såsom t.ex. socialtjänstlag, skollag och arbetsmiljölagstiftning.</p> <p>Socialförvaltningen inkorporerar olika livsvillkor i den utredningsmetodik, BBIC (barnens bästa i centrum) som tillämpas. Inom utbildningsförvaltningen är likvärdighet inom utbildningen ett fokusområde. Upprättade likabehandlingsplaner och ordningsregler understödjer arbete att skapa en god studiemiljö utifrån elevernas olika förutsättningar. Kultur- och fritidsnämnden utför en jämställdhetsrund utöver trygghetsrund, där verksamheten t.ex. granskar lokalerna utifrån olika aspekter.</p>
<p>8. Hur inhämtas och beaktas barns och ungas synpunkter vid myndighetsutövning inom förskola, skola och socialtjänst, kultur och fritid?</p>	<p>Myndighetsutövningen i olika verksamheter regleras via lagstiftning som t.ex. förvaltningslagen, skollagen och socialtjänstlagen.</p> <p>Det har inte framkommit några gemensamma mallar eller arbetssätt för att beakta barn och ungas synpunkter vid specifikt myndighetsutövning, men flera exempel har framkommit där barnets röst inkorporeras, t.ex. BBIC-metodiken som används inom socialtjänsten.</p>
<p>9. Hur ser samverkan ut med andra aktörer såsom polis, åklagare och andra myndigheter?</p>	<p>Samverkan med myndigheter och andra aktörer sker i olika former. En central del i samverkan som kan nämnas är UNGSAM, där representanter från utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen deltar tillsammans med Polisen, för att förebygga kriminalitet och droganvändande bland unga.</p> <p>En annan samverkan är med landstinget utifrån BUS, för att utveckla samverkansstrukturerna mellan förskolan, grundskolan, gymnasiet, socialtjänsten och landstinget. Syftet är att barn och ungdomar med sammansatt problematik ska få det stöd och de insatser de behöver.</p> <p>Ett ytterligare exempel är överförmyndarenhetens dialog med Migrationsverket och länsstyrelsen avseende ensamkommande flyktingbarn.</p>

5.1 Bedömning

Granskningens syfte är att belysa och bedöma i vilken utsträckning kommunstyrelsens och samtliga nämnders arbete följer de intentioner om barns rättigheter som anges i barnkonventionen samt i kommunens egna mål.

Kommunfullmäktige har beslutat om ett antal mål som involverar barn och unga. Det finns även styrdokument som speglar barnkonventionens innehåll och strategier som betonar dess vikt i kommunens arbete. Samtliga nämnder förutom de gemensamma nämnderna har skapat strategier utifrån målet "barn och ungdomar ska må bra och känna framtidstro". Överförmyndarnämnden saknar mål med specifik bäring på barn och unga.

Kommunstyrelsens förvaltning har under ett antal år arbetat med att förankra barnperspektivet hos chefer och förtroendevalda. Forum för påverkan och samverkan finns i olika former, och ett stort antal kanaler finns för input från barn och unga. Det bedöms som positivt att ungdomsrådet, och ungdomsfullmäktige som startas åter hösten 2015, är forum där unga kommer till tals och kan vara delaktiga i beslutsprocesser. Det bedöms även som positivt att arbetet med projektet Speak app försöker fånga barn i yngre åldrar.

Sammantaget bedrivs ett arbete i förvaltningarna som har barns bästa i åtanke. I de verksamheter som möter barn och unga i stor utsträckning, finns en medvetenhet och ett arbetssätt som tar hänsyn till barns olika villkor och förutsättningar, utifrån både lagstiftning och styrdokument. Det är positivt att även verksamheter som inte dagligen möter barn och unga, såsom äldreförvaltningen och stadsbyggnadsförvaltningen, har rutiner och aktiviteter för att införliva ett barnperspektiv i sin verksamhet.

I granskningen från 2011 identifierades ett antal förbättringsområden:

- Överväg att utbilda personalen i barnkonventionen
- Utveckla sätt att mäta måluppfyllelsen för mål, uppdrag och riktlinjer kopplade till barnens bästa
- Utveckla samarbetet med ungdomsrådet och ungdomsfullmäktige

Det saknas idag en samlad utbildningsinsats i barnkonventionens innehåll, men flera fortbildningsinsatser i olika verksamheter fångar upp barnperspektivet. Kommunstyrelsens förvaltning har tillsammans med Nacka och Botkyrka kommun utvecklat en utbildning, som hittills genomgått av 15 fritidsledare i kommunen. Flera yrkesgrupper planeras att genomgå utbildningen, vilket bedöms som positivt.

Uppföljning ur ett barnperspektiv ser olika ut i verksamheterna och sker med olika grad av systematik. Mer omfattande analyser sker i de verksamheter som arbetar dagligen med barn och unga. Vissa analyser har ett uttalat barnrättsperspektiv, medan andra anknyter till det i innehåll i olika utsträckning. Det uttrycks en förbättringspotential i systematiken avseende uppföljning och analys utifrån barnkonventionen och hur den tillgodoses, samt avseende hur väl indikatorerna för att mäta måluppfyllelse utifrån ett barnperspektiv är anpassade efter de olika verksamheterna. Det varierar i vilken utsträckning genomförda aktiviteter synliggörs i uppföljningen och fångas av indikatorerna.

Sammanfattningsvis bedömer vi att utveckling skett på vissa områden sedan föregående granskning. Arbetet med ungdomsråd och ungdomsfullmäktige fortgår och en del finns en tanke om en gemensam utbildningsinsats tillsammans med Botkyrka och Nacka. Dock kvarstår rekommendationen om att utveckla sätt att mäta måluppfyllelsen för mål kopplade till barns bästa.

Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen ger vi kommunstyrelsen följande rekommendationer:

- Intensifiera arbetet med att utveckla indikatorerna för att synliggöra måluppfyllelse kopplat till barns bästa.
- Utveckla och förtydliga samverkan mellan förvaltningarna utifrån barnkonventionen. Barnperspektivet omsätts både centralt och ute i verksamheterna, men det saknas en systematisk samordning och uppföljning.
  - Fortsätt utveckla den gemensamma utbildning som påbörjats i samarbete med Botkyrka och Nacka kommun.
  - Kartlägg vilka metoder och arbetssätt som kan nyttjas kommunövergripande utifrån ett barnperspektiv, t.ex. avseende barnkonsekvensanalyser som ett led i uppföljningen.

Stockholm den 18 januari 2016

Johan Perols

Anja Zetterberg

Andreas Halvarsson